

Til lovforslag nr. L 54. Betænkning afgivet af Socialudvalget den 22. marts 1990

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand

(Indførelse af plejevederlag m.v. ved pasning af døende)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til socialministeren, som denne har besvaret dels skriftligt, dels i samråd.

Udvalget har endvidere modtaget skriftlig henvendelse fra Amsrådsforeningen i Danmark og Kræftens Bekæmpelse.

Der er af socialministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget og Jørgen Winther (V)) lovforslaget til *vedtagelse* med de af socialministeren under nr. 5 og 6 stillede ændringsforslag.

Et flertal inden for flertallet (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) ønsker at udtale følgende:

Med vedtagelsen af dette lovforslag sikres det, at de pleje- og omsorgskrævende personer, der selv ønsker at blive plejet i eget hjem, kan få dette ønske opfyldt.

De pårørende, der ønsker at pleje nærtstående i eget hjem, får også retten til plejevederlag, når de har aftalt orlov med arbejdsgiveren. Partierne forudsætter fortsat, at de offentlige arbejdsgivere vil gå forrest og imødekomme anmodningerne om orlov til de pårørende, der ønsker at pleje nærtstående i eget hjem.

Det var et enigt Folketing, der i betænkningen over B 37, folketingsåret 1988-89, (forslag

til folketingsbeslutning om forbedring af vilkårene for stærkt plejekrævende personer i eget hjem), fastslog, at personer med plejeorlov skal sikres lønkomensation for dokumenteret indtægtstab i orlovsperioden op til højeste hjemmehjælperløn, samtidig med at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan yde plejevederlag med et højere beløb.

Hvis dette lovforslag skal være et reelt tilbud, bør plejevederlaget op til højeste hjemmehjælperløn fastholdes.

Hvis plejevederlaget ikke fastholdes op til højeste hjemmehjælperløn, forringes vilkårene urimeligt for de pårørende, der har viljen til at imødekomme ønsket hos nærtstående om at blive plejet i eget hjem. Når flertallet siger nej til at erstatte plejevederlag med sygedagpenge, er det bl.a., fordi sygedagpenge alene vil være en legalisering af de forståelige sygemeldinger, som forstående læger har givet de pårørende, der påtog sig at yde omsorg og pleje til nærtstående i eget hjem.

Flertallet ønsker at pege på, at der ikke i de hidtidige beregninger og skøn er medtaget beregninger for den indirekte dagpengebesparelse, der vil være en konsekvens af, at de beskæftigedes job skal udfyldes af andre i orlovsperioden. Flertallet erkender, at fuld vikardækning er urealistisk, men mener samtidig, at der opnås merbeskæftigelse som følge af orlovsperioden.

Det sikres også med dette lovforslag, at den person, der modtager plejevederlag, ikke mister retten til sygedagpenge og feriepene, samt at orlovsperioden betragtes som »død periode«

i relation til dagpengeloven. Endvidere sikres patienterne gratis medicin og sygeplejeartikler m.v., således at plejeperioden i eget hjem ikke påfører familien udgifter, den ikke ville have haft, hvis man havde valgt sygehusophold.

Hvis den plejkrævende indlægges på sygehus eller institution i kortere tid, medfører det ikke bortfald af plejevederlag.

Dette forslag var udtryk for samarbejde mellem alle partier i Folketinget, og flertallet glædede sig over, at der efter flere beslutningsforslag sikres de syge og deres nærtstående ret til at modtage pleje i eget hjem og ret til plejevederlag. Når denne ret fastholdes, sikres familierne rimelige vilkår, hvis de ønsker et alternativ til sygehusplejen.

Flertallet kan tilslutte sig ministerens ændringsforslag nr. 5 og 6.

Et mindretal inden for flertallet (Jørgen Winther (V)) ønsker at udtale, at det med dette lovforslag sikres, at døende patienter kan plejes af nære pårørende i eget hjem.

Regeringens arbejdsgruppe præciserer, at de økonomiske beregninger angående plejeorlov er meget usikre. Heri er mindretallet meget enig.

Socialministeriet skønnede i april 1989, at en plejeorlov ville indebære merudgifter på 800 mio. kr. årligt. Man anslog samtidig, at 14.000 patienter ville benytte sig af ordningen.

I november 1989 ændrede Socialministeriet mening, idet man nu beregnede de offentlige merudgifter til 345 mio. kr. årligt.

Regeringens arbejdsgruppe angående plejeorlov har den 15. februar 1990 beregnet, at plejeorloven vil medføre offentlige merudgifter på 149 mio. kr. årligt.

Disse 3 tal bekræfter med al tydelighed, at der er tale om »meget usikre økonomiske beregninger«.

Der er mange usikre forhold angående plejeorlov. Det er meget svært at skønne over, hvor mange personer der vil indgå i ordningen, og der er usikkerhed angående forbruget af hjemmesygeplejersker. Således skønner rapporten, at en døende patient vil have behov for 6 timers hjemmesygeplejerske daglig, men erfaringer fra Randers viser, at en døende patient kun har behov for hjemmesygeplejerske 1 time daglig.

Det er mindretallets opfattelse, at en landsdækkende plejeorlov ikke vil medføre merud-

gifter for det offentlige, men kun fremtiden kan afsløre, om plejeorlov vil medføre en merudgift eller en besparelse for det offentlige.

Med nærværende lovforslag får døende patienter en reel valgmulighed mellem hjemmepleje eller plejehjem/sygehus. Så vidt mindretallet er orienteret, er Danmark det første land i Europa, som indfører en landsdækkende plejeorlov.

Mindretallet kan støtte nærværende lovforslag og kan endvidere tilslutte sig de af socialministeren under nr. 5 og 6 stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (Det Konservative Folkepartis og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget og Hanne Severinsen (V)) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren stillede ændringsforslag og ønsker at udtale følgende:

Ved fremsættelsen af lovforslaget var det en absolut forudsætning, jf. Folketingets enstemmige beslutning af 19. maj 1989, at lovforslaget var udgiftsneutralt. Til yderligere belysning af de økonomiske konsekvenser nedsatte socialministeren en arbejdsgruppe, der i rapporten konkluderede, at lovforslaget ville medføre offentlige merudgifter på 57 mio. kr. i 1990 stigende til 149 mio. kr. i 1992. Rapporten viste, at det ikke på grundlag af det lovforslag, der blev fremsat den 1. november 1989, var muligt at opfylde forudsætningen om udgiftsneutralitet. Med henblik på at reducere de samlede offentlige udgifter har socialministeren under udvalgsbehandlingen stillet ændringsforslag. Med disse ændringsforslag ville regeringspartierne kunne stemme for lovforslaget, uanset at fuld udgiftsneutralitet ikke blev opnået.

Selv om lovforslaget skulle blive forkastet, ville kommunerne kunne yde hjælp som hidtil ved f.eks. at ansætte en pårørende som hjemmehjælper. Den omsorg, der er en naturlig del af familiens ansvar, skal ikke varetages af det offentlige. Arbejdsgruppens rapport viste, at det offentlige får merudgifter, fordi pårørende i vid udstrækning hidtil selv har varetaget de opgaver, som efter lovforslaget skal udløse lønkomensation fra det offentlige.

Et *andet mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) kan støtte de af ministeren stillede ændringsforslag og vil ved 3. behand-

ling redegøre nærmere for sin stilling til lovforslaget.

Ændringsforslag

Til § 1

Af *socialministeren*, tiltrådt af et *mindretal* (KF, FP, RV og Hanne Severinsen (V)):

1) I den under *nr. 1* foreslåede § 57 a, stk. 1, 1. pkt., ændres ordene »at få godtgørelse for tabt arbejdsindtægt (plejevederlag)« til: »en økonomisk godtgørelse (plejevederlag), hvis de i forbindelse med pasningen helt eller delvis opgiver lønarbejde eller personligt arbejde i selvstændig virksomhed«.

2) I den under *nr. 1* foreslåede § 57 b affattes stk. 1 således:

»Plejevederlaget efter § 57 a svarer til de sygedagpenge, modtageren i tilfælde af egen sygdom ville være berettiget til efter lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. Til selvstændige, som ikke er tilmeldt den frivillige forsikring, kan der dog udbetales plejevederlag fra 1. fraværsdag. Det udbetalte plejevederlag kan højst udgøre et beløb, der svarer til det højeste beløb, der efter § 9, stk. 2, i lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel kan udbetales af kommunen efter reglerne om sygedagpenge.«

3) I den under *nr. 1* foreslåede § 57 b udgår stk. 2 og 3.

4) I det under *nr. 1* foreslåede § 57 b, stk. 4, der bliver stk. 2, ændres »2. pkt.« til: »3. pkt.«.

Af *socialministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

5) I det under *nr. 1* foreslåede § 57 c, stk. 1, udgår 1. og 2. pkt.

Til § 2

6) I bestemmelsen ændres »januar« til: »juli«.

Bemærkninger

Til nr. 1 og 2

Efter 1. behandling af lovforslaget har en hurtigtarbejdende arbejdsgruppe haft til opga-

ve at komme med forslag til, hvorledes lovforslagets udgiftsneutralitet kan sikres, idet dette var en forudsætning for Folketingets enstemmige beslutning af 19. maj 1989 om forbedring af vilkårene for stærkt plejkrævende personer i eget hjem.

Denne arbejdsgruppe, hvis rapport den 15. februar 1990 er sendt til Folketingets Socialudvalg, konkluderer, at lovforslaget i den foreliggende form, såfremt det vedtages med virkning fra 1. marts 1990, vil medføre offentlige merudgifter på 57 mio. kr. i 1990 stigende til 149 mio. kr. i 1992.

Med henblik på at reducere disse merudgifter foreslås følgende ændringer:

- plejevederlaget skal svare til niveauet for sygedagpenge,
- retten til udbetaling af plejevederlag ophører ved dødsfaldet og
- ikrafttrædelsesdatoen ændres fra 1. januar til 1. juli.

Med disse ændringer reduceres de samlede offentlige udgifter til 24 mio. kr. i 1990, 71 mio. kr. i 1991 og 94 mio. kr. i 1992.

De foreslåede ændringer bevirker endvidere, at der bliver overensstemmelse mellem dette lovforslag og det lovforslag til ændring af lov om social bistand, der er fremsat den 18. januar 1990, og som bl.a. indeholder forslag om en godtgørelse til forældre til alvorligt syge børn (§ 48 a i L 169).

Ændringsforslagene bygger fortsat på en forudsætning om, at modtageren helt eller delvis nedsætter sin arbejdstid, men således at principperne for beregning af plejevederlaget svarer til principperne for ydelse af godtgørelse efter bilstandslovens § 48 a.

Modtageren af plejevederlaget skal derfor være tilknyttet arbejdsmarkedet og i tilfælde af egen sygdom være berettiget til sygedagpenge. Plejevederlaget udgør et beløb, der svarer til de dagpenge, som pågældende ville have fået i tilfælde af egen sygdom.

Modtageren af plejevederlaget skal således opfylde beskæftigelseskravet i dagpengelovens § 4, stk. 1, nr. 1, eller være berettiget til arbejdsløshedsdagpenge m.v., jf. dagpengelovens § 4, stk. 1, nr. 2-4.

Også reglerne om beregning af sygedagpenge finder anvendelse, jf. dagpengelovens § 9; derimod gælder reglerne i dagpengeloven om anmeldelse og dokumentation ikke, da disse

bestemmelser er knyttet til modtagerens egen sygdom.

For lønmodtagere svarer plejevederlaget til den timeindtægt, som pågældende ville have været berettiget til under sygefravær efter dagpengeloven.

For selvstændige beregnes plejevederlaget ligeledes i overensstemmelse med reglerne i dagpengeloven. Dog stilles der ikke krav om tilslutning til den frivilligt forsikrede som betingelse for at modtage plejevederlag fra den 1. dag i plejeperioden. Det følger i øvrigt af de almindelige regler om sygedagpenge til selvstændige, at disse skal nedsætte deres arbejdstid til mindst halvdelen for at være berettiget til plejevederlag.

Plejevederlaget kan, hvad enten det udbetales til en eller flere, der i forening varetager plejen, højst udgøre et beløb, der svarer til det højeste beløb, der efter dagpengelovens § 9, stk. 2, kan udbetales af kommunen efter reglerne om sygedagpenge.

Det bemærkes herved, at kommunen i særlige tilfælde kan beslutte at yde plejevederlag med et højere beløb.

Videre kan fremhæves, at det fortsat er en forudsætning, at der ikke med lovforslaget sker nogen begrænsning i kommunernes muligheder for at yde hjælp efter andre bestemmelser,

hvis disse bedre tilgodeser de konkrete behov. Det vil således fortsat være muligt at ansætte f.eks. en ægtefælle som hjemmehjælper for den døende eller yde tilskud efter § 56 til privat hjælp, som den syge selv antager. Disse muligheder vil kunne benyttes i de tilfælde, hvor den, der udfører plejen, ikke er berettiget til sygedagpenge i tilfælde af egen sygdom.

Til nr. 3

Bestemmelserne i lovforslagets § 57 b, stk. 2 og 3, udgår som overflødige, jf. bemærkningerne til nr. 1 og 2.

Til nr. 4

Ændringen er redaktionel.

Til nr. 5

Bestemmelsen i § 57 c, stk. 1, 1. pkt., om ophør, når plejeren genoptager arbejdet, er overflødig, da dette følger af ændringsforslag nr. 1 og 2. Forslaget om at lade § 57 c, stk. 1, 2. pkt., udgå indebærer, at retten til plejevederlag ophører ved dødsfaldet.

Til nr. 6

Lovens ikrafttræden ændres til 1. juli 1990.

Karen Højte Jensen (KF) Lizzie Lichtenberg (KF) Merete Aarup (KF)

Hanne Severinsen (V) Jørgen Winther (V) Jane Oksen (FP) Kirsten Lee (RV)

Bente Juncker (CD) Kofod-Svendsen (KRF) fmd. Jytte Andersen (S) Hanne Andersen (S)

Pernille Forchhammer (S) Jytte Hilden (S) Grete Schødt (S) Taanquist (S) nfmd.

Agerschou (SF) Birgitte Husmark (SF)